

Zelei Miklós

Gyilkos idők

Epikus improvizáció

II. rész

Szombat délután kettő. A munkaidő vége. Délután négy. Együtt a pálinkakör. Anyám. És három barátnő. Tajtékné, a gimnázium tanára. Fuscher Anni, zongoratanárnő. Dr. Dupay, tudógyógyász szakorvos. Az intelligencia. Az első üveg házi pálinka a rózsaszín, kerek asztalon. A Fecske füstsűrűs cigaretta a menő. Rúzsoltos csikkek. Az nagyvilági. A háború előtti fekete szivarhamuzóban. Még azabb.

Vízióra, homokóra, napóra. Csikkóra. Méri az időt. Amikor a szivarhamuzó félig a rúzsos csikkel, bejön a második üveg pálinka.

Padam... padam... padam...

Addigra tömbösödik a szobában a füst.

Padam... padam... padam...

A szívdobogás dala. Csehszlovák Supraphon lemezjátszón.

*Rappelle-toi tes amours.
Rappelle-toi puisque c'est ton tour.
,y a pas d'raison pour qu'tu n'pleures pas
Avec tes souvenirs sur les bras...
Et moi je revois ceux qui restent.
Mes vingt ans font battre tambour.
Je vois s'entrebattre des gestes,
Toute la comédie des amours
Sur cet air qui va toujours.*

- Párizs – mondja anyám.
- Ez az állat – válaszol Tajtékné.
- Megvert? – kérdezi Fuscher Anni.
- Négykézláb jött haza – mondja Tajtékné. – Tegnap este is.
- A fejével tolta be a bejáratot, látták néhányan – mondja dr. Dupay Ibolya. Akit nem szabad Ibi néninek szólítani. Ibi néni mindenki lehet. Őt meg doktor néninek kell hívni.
- Kinézek az ablakon, látom, hogy dülöngél haza. Gyorsan zárom az ajtót befelé. Te disznó, takarodj innen, mondom neki. De hiába. Megfeszíti magát és bógve nekiront a bezárt ajtónak.
- A Trkics Piri néni délelőtt a rendelésemen már úgy pletykálta el, hogy négykézláb, a fejével. Képzeld, főorvosnő! Tajték tanár négykézlábra áll és a nagy ökor fejével bógve nekiront az ajtónak.
- Már megcsináltattam – mondja Tajtékné.
- Kérsz még? – kínálja Fuscher. Nem vár választ. Önt. Isznak.
- Népköltészet – mondja dr. Dupay Ibolya. – Tiszta népköltészet. Ülnek a váróban, unatkoznak, és kitalálnak mindent. A Trkics néninek fél tüdeje van. Már semmihez nincs benne erő, csak ahhoz, hogy gonosz legyen. Ez tartja a népben a lelket. Bennem is.
- A kislány ott alszik – mondja Tajtékné. – Ez az állat meg odatántorog, föltépi a ruhásszekrényt, telihugyozza, közben röhög.
- Megvizsgálatnám a vizeletét – mondja dr. Dupay Ibolya. – Hol tart a veséje. Lehet, hogy már nincs sok neki hátra.
- Az volna a jó – mondja Tajtékné.
- Öntenek. Isznak.
- Utána hanyatt dől a gyerekágy mellett és elalszik – mondja Tajtékné. Alig bírtam kihúzgálni a bejárat elé. Több, mint egy mázsza – Tajtékné sír.
- El is van hívva – mondja dr. Dupay Ibolya. – Ráadásul.
- A napközi ebédlőjében... – mondja Tajtékné.
- Ott mindig olyan zsírszag van – mondja dr. Dupay Ibolya.
- A mosogatóba visszavitt tényérokrol összegyűjti a maradék húscafátokat, mócsingot, újságpapírban, a zsebében hozza haza és zabálja – mondja Tajtékné. – Velünk is meg akarja etetni.
- Ne sírjál, Jarmila – mondja Fuscher.
- Ma is reggelig takarítom a szekrényből a mocskot, mosom a ruhákat. És nyolckor már magyaróra. Azért nézek így ki. Hát nem aludtam semmit.
- Nincs szebb annál, mint amikor az a munkád, hogy egész nap a művészetek, az irodalom – mondja anyám fölriadva a padám-padámból. – Te legalább kárpótold magad. De én? Te Ady-verseket olvashatsz reggeltől estig. A Tuileriák kertje. A Szajna-part. Szent Mihály útja. Edith Piaf! De én? – szaval:

*Küzdöttem, csókoltam szomorú rogyásig,
De csak ha biztatott az a néember másik.*

- De kevés férfi tudja ezt. Ha biztatott!... Csak rárontanak az emberre – mondja dr. Dupay Ibolya.

- És kész – mondja anyám.
- Még szerencse – sír Tajtékné.
- Akinek a fogkefédet is kölcsönadnád – mondja dr. Dupay Ibolya. – Olyan kell!
- Igen!
- Igen!
- Igen!
- A férjednek kölcsönadnád? – kérdezi dr. Dupay Ibolya anyámtól.
- Ennek? – mondja anyám. Szavalja az Ady-költeményt:

*Úgy-úgy elborulni részeg szerelemben,
Hogy bolond álmokban sem lehetne szebben.*

- Megismerkedtem egy vasutassal – mondja Fuscher. – Egy váltókezelővel, amikor jöttem a múlt szerdán a kisvonattal haza, és Pusztai külső megállójában vártuk a républikánost. Sokat késtek, volt időnk magunkat jól kibeszélgetni. Másnap eljött. De büdös volt a lába! Hát én úgy kiábrándultam.

Öttenek. Isznak. Rágyújtanak. Négy Csinszka. Négy Ady Endre. Négy Góg. Négy Magóg. A csucsai kastély ormairól a jövődönék integet.

*Akárhol s bárkiért vágyódásba estem,
Vér áztatta nyomom Párisban vagy Pesten,
Mindig önnön vérem és soha a másé,
Soha a levésé, mindig a mulásé.*

- Te mikor voltál Pesten? – kérdezi dr. Dupay Ibolya anyámat. Mert tudja, hogy csak a háború előtt.

- A jövő nyáron biztosan kapunk beutalót – mondja anyám.

- Tedd föl a Zümmögő kórust! – mondja Fuscher Anni. – Az olyan szép! Tavaszébredés. Rügyek, virágok. Hangulat.

- Marha nagy itt a füst, lányok – mondja dr. Dupay Ibolya. – Legyen oly nővérekem valaki, és nyisson ablakot!

Első szellőztetés. Harmadik üveg. Öttenek. Isznak. Rágyújtanak.

- Néger a túloldalon! – kiált föl anyám, amikor nyitja az ablakot.

Mind odarohannak.

- Hogy került ide?

- Itt még sose járt ilyen. Az első néger itt.

- Tavaly volt egy görög. Valami Tanaszisz. Alig tudott magyarul.

- A gyarmatok felszabadításáért küzdő Fekete-Afrika gyermeke – mondja dr. Dupay Ibolya. – Ezeket mind mi tanítatjuk. A mi gyerekeink meg helyhiány miatt elutasítva az egyetemeken.

- De hogy jött ide?

- Biztos a Bélay Anna hozta. Téeszdolgozó leánya! – mondja Fuscher Anni. – Orvosi egyetemre jár. Ezeket veszik föl.

– Nem volt buta lány! – mondja Jarmila. – Tanítottam.
– Szegény Bélay bácsi! A krampusz már itt van. Várhatják a Mikulást – mondja dr. Dupay Ibolya.

A túloldalon, a kocsmá előtt magas, fekete fiú, zsebre dugott kézzel. Körülötte, néhány méteres távolságot tartva, helybeliek állnak. Figyelik. Lupták, a bicikliőr merészkedik közelebb. Mutatóujját végighúzza a fiú alkarján. Utána megnézi az uja hegyét. A fiú nevet. Kezet nyújt a körülötte állóknak. Döbbsenten nézik a tenyerét.

– Ezeknek fehér a tenyerük – mondja dr. Dupay Ibolya. – Meg a talpuk.

– Nálunk jár egyetemre?! – mondja anyám. – Ahelyett, hogy visszamenne az őserdőbe, az apjával csürdögölóst járni meztelenül a tűz körül, cupákkal a kezében. Láttam az újságban, Budapestre valami néger táncgyűttes jött.

– A tévé is mutatta – mondja Fuscher Anni.

– Igen. A nők félmeztelenül ugráltak – mondja anyám. – Nekik lehet? Majd én is úgy megyek dolgozni.

– Most már ez lesz – mondja dr. Dupay Ibolya.

– Fölháborító – mondja anyám. Becsukja az ablakot.

– A jó gazdák, kulákgyanus elemek, akik úgy-ahogy megúszták – mondja dr. Dupay Ibolya –, és sikerült nekik bemenekülni a Malinovszkijba, úzik el a gyerekeiket. Egy fél emberöltővel ezelőtt egy tapodtat se engedték volna őket. Itt a föld. Abban dolgozzatok! Ma meg? Menjetek! Tanuljatok. Ne maradjatok itthon cselédnek. Az apák meg isznak. A Bélay bácsi is. Amikor ügyeletes vagyok, hozám hozza az Ármány rendőr a botrányos részegeket.

– A férjem is volt már? – kérdezi Jarmila.

– Értelmiségieket nem hoznak be – mondja dr. Dupay Ibolya. – A Bélay bácsit is hozták már. Hogy igazoljam, nincs rajta külsérelmi nyom. Ezek az öreg parasztbácsik nagyon nehezen vetkőznek meztelenre egy nő előtt. Még akkor is, ha orvos. Nekem meg körül kell járnom, hogy nincs rajta sérülés.

– Azelőtt nem kellett igazolás – mondja Fuscher Anni. – Agyonverték őket és kész. Apámat is. Még halotti bizonyítványt se adtak. Máig.

– Gondolom, utána verik össze őket – mondja dr. Dupay Ibolya. – Ha már náluk a papír.

Visszaülnek. Töltenek. Rágyújtanak. Isznak.

– És ebből a négerből orvos lesz? – kérdezi anyám. – Levetkőzni előtte? Jaj! Az ízéje is fekete?

– Én nem láttam – mondja dr. Dupay Ibolya. – De majd megkérdezem a Bélay Annát. Mint kolleginát.

Nevetnek. Most először a délután, az est folyamán. Tele szájjal. Fölszabadultan.

– Nem hiszem, hogy olyan jó vele – mondja dr. Dupay Ibolya.

– Akkor jó – mondja anyám.

– Mind bűdösek – mondja dr. Dupay Ibolya. – A faji mirigyek másutt vannak ezeken a négereken, mint rajtunk. Nem úgy izzadnak, ahogy mi. Ezért érezzük őket bűdösnek.

Hatalmas magyarnótázás hallatszik a kocsmából. Hegedű. Bógó. Tangó-harmonika. Itatják a fekete fiút. Már Bélay Anna áll a kocsmá előtt. Vinné haza a

fiút. De tisztességes gazdalány a kocsmába nem léphet be. Üzen valakivel, hogy jöjjön ki. A fiú kinéz és marad. Most az ő köre következik.

– Mindenki fizet egy kört! – kiabálja. – Itt ez a szokás – becsapja az ajtót. Alig van akcentusa. Talán csak a kör szót ejti egy kicsit nehezebben.

Még nincs egészen sötét. Megyek biciklizni. Váz alatt.

*

Clothing accessories! A vasmúszakiban árulják a bádog nadrágcsíptetőt. Leginkább egy nagyméretű hajcsatra hasonlít, a boka külső felülete mellett, alulról fölfelé kell a bal és a jobb nadrágszáron rögzíteni jó szorosan, hogy a bicikli-lánc ne kapja be. A kormányon barna aktatáska. Középen bádogcsat, jobbról és balról keskeny bőrcsat. A táskából kilóg a biciklipumpa.

Sámlin ül Lupták bicikliőr. Körbefolyja. Elöl a hasa ér földig, hátul az ülepe, kétoldalt hatalmas oldalszalonnái. Kopasz fejtetőjén perselynyílás, oda kell a meztelen embert, az ötvenfillérest bedobni. Sódar elvtárs, a Jövő Daráló Hivatal első vezetője nem fizet. Reggelente, amikor Lupták bicikliőr kezében a sámlival őrhelyére tart, néma csöndben jár. Este, ahogy szolgálata végeztével hazaindul, csörög benne a sok apró. Útközben még azt is elmondja, hogy ki hová ment be, honnan jött ki, miről beszélt, és megjegyzi, hogy a következő nap kitől, mit kell megkérdezni.

Népszerű emberek és helyek, akikkel és ahol szívesen szóba elegyednek a népek. Eszükbe se jut a borbélynál, hogy a borotvánál sokkalta élesebb kés jár a nyakuk körül. Hogy a boltban a pult alól kapott áruért nem csak pénzüikkel fizetnek.

Sódar elvtárs, a Jövő Daráló Hivatal első vezetője, a félnadrág érkezik. A nadrágja elöl élére áll, de hátul, a térdhajlatokban harmonika. Nem úr, nem paraszt. Biciklijéről leszáll, a kormányról leveszi az aktatáskát, a biciklit Luptáknak támasztja, a Jövő Daráló Hivatalba lépdel. Lent, a bokájánál két nagy fül leng, az összecsíptetett nadrágszágszárak szabad szélei. Fönt is nagyok a fülei. A nadrág barna, fekete szíj tartja a derekán. Fölötte kék kockás ing, a gallér alatt zöld, gumis nyakkendő. Gyönyörű fényes a nyakkendő, messziről látszik rajta, hogy a legkorszerűbb anyagból, nejlontól készült. Van, aki műveltségét, hogy már találkozott az angol, nylon írásmóddal, azzal fitogtatja, hogy nilonnak ejti a szót. De Sódar elvtárs, a Jövő Daráló Hivatal első vezetője még nem jutott fel erre a tudásszintre. A nyakkendő inggallér alatti része, a hurok, fehér bugyigumiból van, mûrész csat fogja össze hátul. A szürke kiskabát bal felső zsebében, a csikkzsebben vannak Sódar elvtársnak, a Jövő Daráló Hivatal első vezetőjének a kincsei, sárga töltőceruza, bádogkupasok tintaceruza és a fehér cirmos, fekete töltőtoll. Irodája ajtajában Pásztor apátplébános várakozik. Reggel hétre rendelte be. Most nyolc óra múlt.

– Oszt Pásztor, az igaz, hogy a harangok el tudnak menni Rómába? – ordít Sódar elvtárs, a Jövő Daráló Hivatal első vezetője Pásztor apátplébános úrra, és egy hokedlire ül.

– Igaz, édes fiam.

– Akármikor?

- Nagycsütörtök este.
  - Sötétben.
  - Így is mondhatjuk.
  - Másik csütörtökön?
  - Másik csütörtökön nem, édes fiam.
  - Akkó nem minden csütörtökön?
  - Nem bizony.
  - Csak nagycsütörtökön?
  - Így igaz.
  - Az idén hány nagycsütörtök van?
  - Minden évben egy.
  - Az idén is?
  - Az idén is.
  - És mikor?
  - Holnap.
  - Ilyen hamar?
  - A húsvéti szent három nap első napja.
  - Szent, szent. Közbe a Vatikánba rohangásznak. Spionkodnak. Dollárt dugnak. Oszt mondja meg nekem, Pásztor, de semmi hazudozás, csak innest mitőlünk mennek a harangok holnap a Vatikánba?
  - A világ minden tájáról, édes fiam.
  - Ezt jól megszervezték, basszák meg! Most én kicsináljak?
  - Térj meg, édes fiam.
  - Ne pimaszkodjon nekem, Pásztor! Szóval a kapitalista országokból is odamennek a harangok?
  - Igen.
  - Meg Jugoszláviából is?
  - Pontosan.
  - Amerikából? Ahun a Trúmann van.
  - Onnan is.
  - És akkor ezek ott tanálkoznak?
  - Igen.
  - Tanálkoznak, oszt beszélgetnek. Diskura!
  - Nem beszélgetnek. Némák.
  - Ez jó! Van egy utasításunk itt magának, Pásztor. A párt utasítása. Érti?
  - Nagy figyelemmel hallgatom.
  - A harangok innen tőlünk nem mennek sehova. Ez a pártutasítás, Pásztor. Érti?
  - Majd szólok nekik.
  - Ne próbálkozzon. Figyeljük. Hány harangja van, Pásztor?
  - Három.
  - Meg ne halljuk egyiket se!
- Pásztor apátplébános elmegy.
- Sódar elvtárs, a Jövő Daráló Hivatal első vezetője bemege az irodájába, leül íróasztala mögé, itt megnyomja, ott bejön.

– Dútsön nekem egy felest. Mehet teli most má, fene vigye a mai napot. És berendelni az első számú vezetőket! Mindet. Sürgős! Azonnal! Sürgős! Összetartás van.

Hát ez a közigazgatás. Nem egyszerű, kortyolja Sódar elvtárs, a Jövő Daráló Hivatal első vezetője a pálinkáját. Megígérte. De nem hiszek én ennek a csuhásnak. Egy szavát se hiszem el. Ezek a papok minden boszorkányságra képesek. De mink is ott leszünk!

Mindez nem számít ma már. Az legyen jó, amit le fogok írni. Azt tudjam, amit nem tudok. Ami most, a következő percben fog megtörténni. Hogy a barátom húga élve kerüljön a történetbe. Ezen a februári napon. És az első tavaszi napon is éljen majd. És tovább. Sok február. Sok tavasz. A világban. Ahol már leugrott a viaduktról, amikor itt még csak elindul, hogy leugorjon.

Depresszió. Beleesik, belecsúszik, belezuhan egy gödörbe. Nem esik bele, nem csúszik bele, nem zuhan bele. Fölnéz. És már benne létezik. Megpróbál kimászni. Nem sikerül. Fekete, csúszós sár a gödör oldala. Mind mélyebbre csúszik benne, mind mélyebbre, mélyebbre. Egyre sárosabb és sárosabb. Ő maga a fekete sár.

Hogyan csináljam?

És mit?

Még el se kezdem a mondatot, már le is ugrik. Itt az ablakok előtt zuhan. Anya a kövön. A fonódó villamos vágányai mellett. Néztük, csak nem láttunk oda. Most már odalátunk, de már nincs ott a test. Két gyerek meg a beszédképtelenség van ott. És a volt férj. Aki a reggel kifizetett gyerektartást este visszalopja. A jövő.

*

A dögkút fedelén barkaág, virág. Mukis tartalékos százados, téeszbrigádos fehér, egészségügyi gumicsizmában, kirojtosodott cejgnadrágban, kabátját katonai derékszíjjal összefogva, zöld kalapban, hetek óta őrségben áll a településtáblánál a kövesút közepén. Egy nagy, kék lavórt őriz.

– A csizmák aztán, ha letelt, az enyimék? – kérdezi dr. Gristyuk Gizikét, a Virágzó Tsz állatorvosát, amikor a fekete kályhasalakkal leterített gyalogjárón ellenőrizni jön.

– Majd a lavór is, Pista.

Mukis százados a gumicsizmában összecsapja bokáját, mosolyog, tiszteleg:

– Gizikének jelentem, különleges esemény nem történt.

– Jól van, Pista.

Kikirics Tsz-nek is hívják a Virágzót. Hivatalosan Malinovszkij. Tavasztól őszig virítanak benne a gyomnövények. Kutyadöglesztőtől sárga a határ, hatalmas pipacsszigetek pirosanak. Virágzó mezőgazdaság. Menekülnek az emberek. Végtelen ingázóvonat indul vasárnap este és jön vissza szombat este. Csepel, Ózd, Salgótarján, Lábatlan, Balatonfűzfő, Dunaújváros. Sose látott városok, sose látott ipartelepek élménye. Mint a háborúban. A szomszéd özvegy Báthoriné két fia Csepelen tűnik el:

– Ezek a csirkefogók azért se fognak majd hazagyünni, hogy az anyjukat eltemessék! – kiabál az udvarán özvegy Báthoriné. Nincs ott senki, akihez beszélne.

– Nyomas – azt mondják róla.

Özvegy Báthoriné megvásárolja a koporsóját. Ott fekszik a konyhában, a pricescse végében. Minden este mellétérdel, zsoldtárt énekel:

*Még ha a halál árnyékának völgyében járok is,
nem félek a gonosztól, mert te velem vagy,
a te vessződ és botod, azok vigasztalnak engem.
Asztalt terítesz nekem az én ellenségeim előtt,
Elárasztod a fejem olajjal, csordultig van a poharam.*

A kémény a szélzúgást beviszi a konyhába. Özvegy Báthoriné rózsafüzért mormol. Asztalt terít, beszélget. Három tányért tesz asztalára, és eszik az eltűnt két fiú helyett is.

Egyedül haldoklik, háztól temetik. De négyen se bírják begyömöszölni a koporsóba. Mire meghal, kihizza. Új koporsót a virágzó Malinovszkij csináltat. A temetés idején dili Jani pávája rikoltozik.

Húsvétvasárnap a délelőtti mise előtt a lánctalpas Sztalinyec vontató érkezik a templomhoz. Pilátus ül a nyergében. Föláll, amikor beszél:

– A golgota a demokrácia diadala. Népszavazás előzte meg. Én változtassak az ítéleten? Nem vagyok zsarnok.

Elindul a Sztalinyec. Jár, forog a templom körül, újra elindul, tolat, fordul, visszamegy. Remeg az oltár, a szentségházban az áldozókehely, az aranytányér, benne a megszentelt kendővel betakart oltáriszentség. A halálos, szürke vasló bemegy az utcákba, repedeznek a vályogfalak, kidönti véletlenül a fákat, kitaposza a bokrokat. A településtáblánál egy pillanatra megáll. A nagy, kék lavórban Pilátus megmossa a lábát, a kezét.

– Háromszázhatvanöt nagypéntek van egy évben – mondja. – Adja hírül mindenkinek! – a böhöm nyergébe visszaül, elmegy. Mukis százados tiszteleg.

Már senki se emlékszik rá, hogy melyik föltámadáskor veszítjük el Krisztust. Amikor a Mantzúr fiú templomkulcsot reszel magának, és éjszaka a toronyba jár a babájával, Gombkötő Erzsivel háborítatlanul szerelmeskedni? Vagy korábban? Amikor Sódar elvtárs, a Jövő Daráló Hivatal első vezetője még hivatalba se lépett? Senki se veszi észre, amikor megtörténik. Csak a Mantzúr fiú vesz észre nagy-csütörtök éjjel, pontosan akkor, amikor a kulcsot a templomajtó zárjába illeszti, négy kezét, amint hátulról megragadja. Azonnal megbilincselik Gombkötő Erzsit is, hiába rúgkapál és sikoltozik. Reggelig verik őket a rendőrségen. Disszidálás kísérlete, tiltott határátlépés kísérlete. Elviszik Pásztor apátplébánost is. Ő biztatta föl a két fiatal. Ő adta nekik a templomkulcsot, hogy szökni tudjanak. Gombkötő Erzsi belehal a verésbe. Másnap elrendelik nyilvános boncolását a templom előtti téren. Kihajtják rá a népet, hogy lássa mindenki. A boncoló orvos fölmutatja a sérült belső szerveket. Hangosan diktálja jegyzőkönyvbe a sérüléseket.

*

Locsolkodás után, délután érkezik a munkásvonat. Egy perc megállás. Indul tovább. A gyerekek pénzt kapnak a locsolkodásért. Két forinttól százig. A százas, a piros hasú, nagyon sok. Ritkán adják oda. Végigkérdezik a neveket, s ame-

lyik sokat jelent, sokat kap. Pénz, pénz, pénz. Megnézik a fiúk, hogy melyikük, milyen szagos vizet használ. A legszegényebbek mosdószappan-darabkát áztatnak, s öntik a fehéres vizet a tavaly is már tavalyról megőrzött, kopott aranykupakú fiolába.

– Teneked meg milyen a kölnid?

A sötétkék rövid nadrágú, fehér inges fiú félve mutatja az üveget.

– Semilyen. Szagos szappanybú csinátad! Kívúrrú látszik! – Lecsavarják a kisüveg kupakját és kilocsolják, ami benne van. – Nesze! Eridhetsz hazafele.

Nem osztanak minden háznál pénzt. Van, ahol hüvelyk- és mutatóujjuk közé fogva, piros tojást adnak át a lányok, csinos főhajtás kíséretében. A fiúk a délelőtt közepére telieszik, teleisszák magukat. Nem kell a piros tojás. A legértékesebb a legértékteleőbb. Dobálási verseny folyik a házak falánál, melyik tojás törik szét jobban, és hogy nagyobb piros foltot a fehérre meszelt falakon.

A húsvéthétfői munkásvonat különlegessége, hogy mindenki sokkal jobban be van rúgva, mint a vasárnapi munkásvonatokon. A lábukon alig álló legényeknek, férfiaknak hatvan másodpercük van, hogy fölférjenek. Megrohamozzák a vonatot, a tettekresek az ablakon dobják be a csomagjukat és másznak utána. Lapjával állnak a folyosókon, a peronokon. Van, aki úgy dőlne el részegségében, mint a vonalzó, ha nem tartanák a többiek. A vécéajtókat is kinyitják, oda is befér vagy három ember. Akire az evés-ivás, berúgás után rájön, közelharcot vív, hogy magára csukhassa a vonatvécé ajtaját. A sok küzdés meghozza gyümölcseit. Már az út első szakaszában annyi anyag, pisa, szar, fos, turha és okádék termelődik a vécécsésze mellé, hogy már senkinek sincs kedve oda beállni. Most már szabadon használható a vécé. Ordítások hallatszanak minden irányból:

– Ne üjjön a bőröndömrre!

– Akkó vigye innen.

Az otthon szaga dől a szájából, a bőfögésekből, a munka frontjára induláshoz újra előhalászott katonaládákból, vulkánfíber kofferokból, hátizsákokból, vászonnal bevarrt tetejű vesszőkosarakból. És elegyedik a vécékből áradó szagokkal. Akik otthon maradnak, éhbérért dolgoznak. A munkaegység olyan alacsony, hogy nem lehet belőle megélni.

Alighogy eltűnik a munkásvonat az erdősáv mögött, Hupuczy Laci üvöltve szalad ki az iskolaudvar végében álló gyakorlati terem épülete mögül. De üvölte ni se tud rendesen. Hány ni megy hátra, a gyakorlati mögé, de sokkal nagyobbbat rándul a gyomra, mint szokott ilyenkor. Karcsi legény lóg a cseresznyefa virágzó ágai között. Szájából kint a nyelve. Nadrágja szárából ürülék távozik megfontolt cseppekben. Szeme nyitva. Nézi a tavaszt. Hupuczy Laci nem képes elüvölte ni a látványt. Ahogy kinyitja a száját, szinte szintiszta alkohol spriccel belőle, tagolatlan hangok kíséretében. Mutogat hátrafelé, és szalad előre.

Hiába örködik Mukis százados a fehér gumicsizmában a kék lavór mellett, és parancsol rá befelé, kifelé mindenkire, hogy kezét-lábát, biciklikerekét a fertőtlenítő lében megmossa, a száj- és körömfájás bent van a településen egy hajnalon. Kinyílt hólyagok a jószág elkékült szájában, a disznók patáján. Döglik az állat. Rétegenként szórnak oltatlan meszet a dögkútba. Benne van Viola is.

Többen látják Karcsi legényt, amint barkanyalábot, virágot tesz a döngkút fedelére, majd eltűnik a gyakorlati mögött. Az ő házuk volt az iskola. Az ő tehénistállójuk volt a gyakorlati épülete. Lepadlózzák, munkapadokat tesznek be. Sok reszelő, sok kalapács. Nevelés a munkára.

Az ő házuk volt az iskola.

Az ő tehénistállójuk volt a gyakorlati épülete.

És? Mi történt?

Eladták?

Az övéké volt.

Vagyis gumibottal, puskatussal verik ki őket belőle. Villog a szurony, a bajonett. Gumibottal, puskatussal, szuronnyal, bajonettel, bitófával, sortúzzal egy országot a kettős beszéd hazugságába kényszeríteni. Az övéké volt. A lelkük. Ellopják tőlük. Az övéké volt. A létük. Elveszik azt is. Az életeket meghagyják. Az munkaerő. Az kell.

Egy országot megtanítani lopni. Hogy mindig vannak szabad prédák. A lopás kultúrája. Az elvevés kultúrája. Az eltulajdonítás kultúrája. Megtanítani egy népet arra, miért szép elvenni valakinek a vagyonát, az életét. Miért igazságos. Jogos. Ezért harcolunk. Így szépül a jelen, lesz a jövő boldog. Így gyógyulnak be a múlt igazságtalanságának sebei. Fosztogatni a társadalmi igazság része. Elvenni. Eltulajdonítani. Kirabolni. Visszaélni és visszaélni hagyni. Fel nőni hazugságban. Élni hazugságban.

Annak is elveszik a létét, aki megtanul lopni. Szeberényi meg azt gondolja, hogy éppen fordítva van. Hogy akkor kapja vissza. Amikor szalad a hóna alatt a Telefunken rádióval. Most hajtják ki a zsidókat a házukból. A konyhában még meleg a tűzhely. A szobában még reng a kisbölcső a beléfectetett játék babával.

A szerzemény.

– Varázsszemes! Varázsszemes! Van ott még más is! – Kiabál lelkendezve Szeberényi. – Van ott még más is! – És nem veszi észre, hogy már nem ő szalad ott. Nem ő. A tolvajt ellopják.

*

– Heil Hitler! Sieg Heil!

Minden délután tanulószoba, ebéddel. Az udvarról ez hallatszik be az ebédlőbe, a szomszédokba át. Osztályonkénti érkezés az iskolából, csoportonként lehet az ebédlőasztalokhoz ülni. Tizenkét tanuló egy csoport. Tíz centivel kimagaslik az Új doktor lánya. A többiekénél ruhája anyagának minősége sokkal jobb. Szabása sikkes. Bőre sokkal szebb. Haja fényes. Hajszálainak tövében soha nem találnak serkét. Körme, nyaka, füle soha nem retkes. Blúzának gallérján soha nem fehérlik korpa. A késsel-villával evést nem kell gyakorolnia. A gépállomás technikus szereteti, ha tévedésből mérnöknek nevezik. Fiúgyermekének aktatáskája van. Nem mesztéláb, nem dorkóban, bőrcipőben jár. Nem hord csikófrizurát. Ami oldalt, fölül, hátul majdnem teljesen kopasz. Elöl a homlokba hullik néhány centi haj.

Az ebédlőben két hosszú asztal áll egymáshoz tolva L alakban. A viaszkos vászon egy kicsit mindig mosogatólé-szagú, egy kicsit mindig zsíros. A sarokban egy kisebb asztal a tanároké. Onnan tartja a rendet Imeczko napközis nevelő. Most jött meg a cukiból. Ott ultizik minden délelőtt Pirikénél a cukiban, a vasmű-

szaki mellett. Nem nyer, nem veszít. Pénzénél marad. Megy a napközibe. Magára veszi hatgombos, faggyúsárga köpenyét, megigazítja üvegrubintos, aranyozott alumínium nyakkendőűjét. Beebédel. És nagyon meglepődik, amikor az ajtóban megjelenik Stein Ármin, az osztályidegen maszek. A szomszéd ház, a szomszéd bádogosműhely tulajdonosa.

– Jó napot, tanító úr.

Kínálás nélkül leül. Nagy, vörös arcán csillog az izzadtság, rücskös kezeit kék vászonnadrágjába törölgeti.

– Üdvözlöm – nyújtja előre vékony nyakát Imeczkó. Ez a köszönés nagyon városi. A fővárosban is megállná a helyét.

– Még Párizsban is! – mondja neki egyszer Új doktor. – Ha értenék – de Imeczkó ezt rég elfelejtette.

A kalandfilm a szovjet háborús film. Sok német katonával. Akiket majd legyőznek. De az másfél óra. Néha kettő. Amikor véget ér a film. Addig sok a Heil Hitler! Sok a Sieg Heil! Az oroszok köszöntéseit, vezényszavait meg szinkronizálják magyarra. Ők *már* mi vagyunk. Az idegen nyelvi jel az ellenség stigmája. De itt, a napközi udvaron bizonytalan, hogy a németeket legyőzik-e. Az dönti el, hogy a két-három legerősebb fiú melyik csapatba áll, amikor kezdődik a katonásdi és elhangzanak a vezényszavak:

– Sztalingyertyák a véce mögé!

– Németek a kerítéshez!

A kerítéstől indulnak rohamra a németek.

– Heil Hitler! Sieg Heil!

Odanyílik a bádogosműhely ablaka.

– Tanító úr, munka közben én egész délután ezt hallgatom – mondja Stein Ármin, korábbi fajidegen, most osztályidegen.

– Hát. Hát. Hát – Imeczkó napközis nevelő. – Szóhoz se tudok jutni.

– Én se – mondja Stein Ármin. – Hogy lehetne ezt megszüntetni?

– Vizsgálatot indítunk.

– Nem kell vizsgálat, tanító úr – mondja Stein Ármin. – Csak szóljon rá a gyerekekre, hogy másképp játsszanak háborúsdit.

Imeczkó napközis nevelő el akar köszönni, de Stein Ármin folytatja:

– Nagyon kevesen jöttünk vissza Auschwitzból. Tudja, tanító úr?

– Nem, kérem, nem tudtam.

– Persze. Tanító úr nem idevalósi. Imeczkó. Ilyen név itt nincs. Honnan is tudná. Egy beköltözött. Zsinagógánk is volt. Itt a mögöttünk utcában. Nem a főutcán. A kommunista párttitkár lebontatta.

– A Munyi elvtárs?

– Ó. Azt mondta, ha nincs zsinagóga, elmennek a zsidók. Ha elmennek a zsidók, nincs zsidókérdés. Két nap alatt tüntették el a zsinagógánkat. Tudom, kinek lett ingyenház az anyagából.

– Ez borzasztó! Borzasztó – mondja Imeczkó napközis nevelő.

– Borzasztó? Tanító úr nem beszélhet így a pártjáról. Helyeselnie kell. De ígérem, köztünk marad. Ez is zsidó ház volt, ahol most vagyunk, a napközi. Tudja, tanító úr?

- Nem tudtam, Ármin bácsi.
- Bánjanak vele szépen – mondja Stein Ármin, és hazamegy.

*

A szellem körülnéz, és visszamegy a palackba.

Iskola.

Osztály.

Olajpadló.

Jelentés.

Osztálylétszám 43.

Az oktatás-nevelés a káderfeleségek vadászterülete. A férjet kiemelik a cukorgyári répahányó lapát mellől pártmunkásnak, osztályvezetőnek, reszortosnak. Allás kell a feleségnek, aki szintén nem ért semmihez, akinek szintén nincs semmilyen tanultsága. Kádernéből képzés nélküli pedagógus lesz. Csökkentett órászámmal, mert tanul. Emelt fizetéssel, mert feleség. Gyorstalpalón érettségi. Két-három év alatt tanítói oklevél, vagy tanári, politechnika szakon. Ettől kezdve bármit taníthat, mert van pedagógus képzése.

A másik kivételezett emberanyag a tantestület túltöltésére a focista. A tömegsport hozza őket. Nem értenek semmihez, csak ahhoz, hogy a megyei luftkában rúgják bőrt. Lehetetlen őket bármilyen állásba fölvenni. A futballisták elhelyezése is az értékek és tudástartalmak átadásának terepe, a pedagógia a megoldás. Először testnevelőnek. Annak is tanári képzés nélkül. De nem kell annyi tornatanár, ahány focistát hoznak. Hamarosan futballisták tanítják képzés nélkül a magyar nyelv- és irodalmat, a földrajzot, az éneket, a biológiát, a történelmet. Túltöltik a státusokat. A túltöltés következtében rejtett tanárihiány van. Nincs aki matematikát, fizikát, kémiát tanítson. Nem tudnak szaktanárt fölvenni. Nincs hely.

Csütörtök reggel. Negyed kilenc. Betka futballista, akinek reggel nyolctól az V. B-ben magyarnyelvtan-órája van velünk, nincs sehol. Biztos olvassa a néplapot. Az osztály már látta. Vasárnapi meccsük gyenge színvonalú, csapkodó mérkőzés volt, gólhelyzeteiket nem tudták kihasználni, a csatárok lajhárok voltak. Még öt perc. Végre. Kicsapja az ajtót. Mindenki rohan a helyére. Vigyázzba áll. Először egy hatalmas orr jön be a terembe, aztán röptül az osztálynapló, és végre bent van Betka, a pedagógus.

- Elkéstem! – mondja. – Van ellene kifogása valakinek?

Néma csönd.

- Semmi közötök hozzá, de azért késtem el, mert értekezlet volt. Érdekel valakit, hogy miről?

Néma csönd.

- Nincs érdeklődés? Nincs agy? Üljetek már le! Hülyék!

Leülünk.

- Akkor is elmondom, ha senkit nem érdekel. Arról volt értekezlet, hogy mostantól nem lehet verni a gyerekeket. Jaj, szegény gyerekek! Na akkor, Bozsó, Marofka! Álljatok a katedra elé!

A két tizenöt-tizenhat éves, túlkoros, bukott kamasz kióvakodik az olajos, fekete dobogón álló tanári asztal elé.

– Úgy másztok, mint az állapotos lapostetvek! – Betka csatár gyorsít. – Nyomás! Előre! Gyerünk! Gyorsabban, két tetű.

A két kölök megáll a tanári asztal előtt.

– Na, Marofka fiam! Kapjon a Bozsó egy jó nagy pofont. De akkorát, hogy zúgva szálljon, mint a győzelmi zászló.

Marofka tipródik. Nézi Bozsót. Nézi a jobb kezét, nézi a bal kezét. Aztán mind a kettőt leengedi a nadrágja szára mellé.

– Melyik kezeddal akarod adni?

Marofka hallgat.

– Döntsd el hamar, különben te kapod. Jobb? Bal?

Marofka áll. Billeg egyik lábáról a másikra.

– Mi lesz már? Durr!

Marofka bámul ki az ablakon.

– Na, ezt megkeserülöd – mondja Betka pedagógus. – Bozsó fiam, akkor te kezded. Durr!

Durr. Bozsó egy elszánt lendülettel hatalmas pofont ad Marofkának. Talán nagyobbat is, mint amekkorát akart.

– Így kell ezt. Hát te, Marofka fiam? Túröd? Nincs kedved visszaadni? Hivatalos verekedés, tanári parancsra.

Marofka pofonja elcsattan. Durr.

– Elkezdődött.

Bozsó, Marofka bámulja egymást.

– Bozsó! Add vissza.

– Marofka! Add vissza.

– Bozsó!

– Marofka!

A pofozkodás felgyorsul. Marofka már vezényszó nélkül is leken egyet Bozsónak.

– Állj! Aadtam erre én parancsot, Marofka fiam?

Marofka hallgat.

– Aadtam?

– Nem.

– Akkor ez önbíráskodás. Duplán kapod vissza. Bozsó! Két nagy pofont Marofkának.

Megkapja.

– Marofka!

– Bozsó!

Betka elégedetten nézi a pofozkodást.

– Egy újjal se nyúlok hozzátok, mégis jó vörös a pofátok. Bozsó fiam, vágd orrba ökölled Marofkát.

Marofkának elered az orra vére. Törölgeti.

– Ezt meg azért, Marofka, mert ellenkeztél. Velem ne ellenkezz, hallod-e. Helyetekre, csirkefogók.

Marofka, Bozsó beül a padba.

– Így megy ezután. Egy ujjal se fogok hozzátok nyúlni, mégis mindig megkapjátok majd a magatokét.

– Szilaj ez a Betka – csóválja a fejét az iskolaigazgató, amikor eljut hozzá, ami történik. – De az engedelmességre szoktatás se könnyű.

Egy nép, amelyiket bármikor föl lehet pofozni. Arra megtanítani az embereket, hogy önmagukat pofozzák föl. Parancs nélkül.

*

Lottóötös!

Lottóötös!

Egy távoli, nagy cél kell az embereknek, ami boldoggá teszi őket. Mindenkit boldoggá tenni majd. Ez a fontos. Reménykedhessenek, hogy vinni fogják valamire. Pénz. Pénz. Pénz. Egy csomó pénz hetente. Híreket publikálni róla. Ezernyi tárgynyeremény havonta. Öröklakás. Családi ház. Nyaraló. Magamra csapom az ajtómat. És azt csinálom, amit akarok. Mögötte azt gondolok, amit akarok. Gépkocsi. Én kormányozom. Arra fordul, amerre én akarom. Fridzsider. Fényképezőgép. Utazás! Megmutatni filmen. Falinaptárban. Képes hetilapban. Újságban. Bólogatnak a Jövő Daráló Köponti Bizottság halottkémei. Bevezetik a lottót. A pénz visszaszedésének céljából sokkal jobb, mint a békekölcsön. Örülnek neki az emberek! A remény fejében boldogan tejelnek.

– Ha már nem lesz senki se, aki emlékezzen arra, hogy az iskola, az iskolaudvar és az iskolakert az ő házuk, az ő udvaruk, az ő kertjük volt, akkor lesz tisztán a miénk – mondja Gristyuk Gizike Karcsi legény önakasztása után.

Még ott az üres kukoricagóré. A galambdúc a galambokkal. Bedeszkázza a kerek kút az itatóvályúval. Egy gazdacsalád élettere. Az iskolaudvaron. Elvagdosni a gyökereket. Így kényszeríteni rá egyént és közösséget az öngyilkosságra. Arra, hogy már ne is kelljen kényszeríteni. Mindenki saját akaratából irtsa a kultúrájába, hagyományába, történetébe, helytörténetébe való begyökereszettségét. Legyen bizonytalan. Könnyen kézre keríthető, könnyen átalakítható. Azt érezze, hogy környezetének, hagyományainak, múltjának, jelenének nem természetes része. Jövője nincs. Gyakran hallja, hogy itt élhetetlen, lakhatatlan. Menjen el! De inkább nyisz-nyasz. Vagy kötél. Viadukt. Sokadik emelet-ről terhesen. Gyilkosság, öngyilkosság a tulajdon megtisztításának eszközei. Telekkönyvradír.

A miénk!

Az állások betöltésének joga is.

Jövő Daráló Hivatal, Csucsai Samu sportreszortos.

– Mától te iskolaigazgató vagy, Samukám – mondja neki Halasi bácsi-Földi bácsi. – Az új iskola igazgatója.

Csucsai Samu íróasztala a levegőbe emelkedik, viszi a szél a házak, udvarok fölé, és leteszi az iskolaigazgatói irodában.

– Hogy kell iskolát igazgatni, Halasi elvtárs-Földi elvtárs? – kérdezi Csucsai Samu, repülés közben íróasztala szélébe kapaszkodva.

– Nem tudom, Samukám. Én irányítok. Kérdezd meg Pántyiknét.

Sikeres landolás. Csucsai Samu útra kel.

– Vedd elő a rendtartást, Samukám! – mondja Pántyik Imréné osztvez, oktnev. – Mert van egy ilyen kis füzet minden iskolában, tudod. Iskolai rendtartás, az a címe. Abból te el tudod irányítani az iskolát. Be se kell, hogy iskolázzunk. Ha azt átolvasod, mindent tudni fogsz, Samukám.

Egy nagy iskolát igazgatni!

Ez a fejlődés.

Vagy még nagyobbbat.

Fejlődés.

Fejlődés.

Fejlődés.

Egy évfolyam százöt-százötíz tanuló. Harmincas csoportokra átlagolva évfolyamonként négy csoport az alsó tagozaton, négy csoport a felsőn.

Ha már most ennyi, mi lesz tíz év múlva, húsz év múlva!

Fejlődés.

Fejlődés.

Fejlődés.

Nyolcszor négy az harminckettő. Minimó kalkuló ennyi tanterem a felső, ugyanennyi az alsó tagozaton. Hatvannégy tanterem.

Iskolatorony!

Iskolalifttel!

Az igazgatói az első emeleten. Körpanoráma a főtérre. Nagy ablakok az udvarra. Folyosóra üvegajtó. Plusz nyolc napközis csoport alsóban is minimó, fölsőben is kalkuló. Még tizenhat tanterem.

Eddig nyolcvan!

És a beütésesek. Sajnos vannak. A dilinyósok. Ezek. A fogyatékosok. Akiknek elmentek otthonról örökre. Alsóban kettő, fölsőben kettő. A százhusz huzatosnak. Az még négy tanterem.

Nyolcvan plusz négy!

Én az igazgató.

De azt a négyet is. Nekünk!

Akkor nyolcvannégy.

Máshova őket. Az ország másik végébe a visszamaradottakkal. Ezerkilencszázhusz éltanuló-élsportoló és a százhusz selejt. Hat egész huszonöt százalék. Nem sok, de magas. El innen! Itt csak eredmények kellene.

*

Akárkit meggyilkolni sima ügy.

A leghétköznapibb apróság rendőri föllépés kiváltója.

Május.

Hősök tere.

Kóstolgatjuk az élet ízeit Alojziával, elsős közgazdasági technikumos ideállommal. De két gombóc fagyira nincs pénzünk. Egyet veszünk, ketten nyaljuk. Odasétál a posztos rendőr. Lassan, magabiztosan. Még nincs közel, de már kelljen éreznünk, hogy néz minket:

– Ne nyaljatok má itt ketten egy fagyajtót! Há hogy néz az ki? Menjetez innen.
De gyorsan!

Május 1.

Hősök tere.

Felvonulás.

Ülünk a haverommal beljebb, a Szondi utcában egy lépcsőn, a napon. Sehöl senki. Csak a néptelenség. Jelenlétünk ezt hangsúlyozza ki? Odajön egy határozott, harmincas civil:

– Takarodjatok innen!

– Miért?

– Amíg nem váglak mind a kettőtöket pofán.

A téren felvonul a tömeg. Az utcákról elvonult a nép. A rendszer leküzdi ellenfeleit. Két kölköt, aki arcát a fénybe tartja. Naphimnusz három alakkal.

*Áldott légy, Uram, minden emberért,
Ki szerelmedért másnak megbocsát,
És aki tőr gyötrelmet, nyavalyát.
Boldogok, kik túrnek békességgel,
Mert Tőled nyernek majd, Főlséges, koronát.*

Öncenzúra! Fagyitörténet leírása, 1975.

Odasétál a posztos rendőr. Lassan, magabiztosan. Még nincs közel, de már a zsebében kotorászik:

– Ne nyaljatok má egy fagyajtót ketten! Itt van két forint, gyerekek, vegyetek magatoknak még egyet.

– Köszönjük szépen, rendőr bácsi!

Jókedvű, vidám rendőrök körülöttünk. A sarkokon, a virágágyások között a Népköztársaság útján.

De jó, hogy ez nem történik meg. Ez a leírás. Még gondolatban sem. Ennyire azért nem. Holott akkoriban már öncenzúrából élek. Magyar író akarok lenni.

Május.

Hősök tere.

Szépművészeti Múzeum.

Hogy legyen pozitív példa is. Előremutató a mai napra. Amikor este már szerelmeskedni nem szökünk a terre. De elsős közgazdasági technikumos ideállommal még igen. Csókolózunk a Szépművészeti Múzeum falának beszögellésében, a bokrok takarásában. Trappol a járőr. A fiatalabbik fölfedez minket. Félúton veszi észre, hogy egy szerelmespár. Nem jön oda. Visszafordul.

Írni az emlékezet betegsége. Hiába gondolok. Más történik. Az ölni megy végbe bennem, kívülem. Ez a szó ismétlődik. Válik akarattá. Dolgozik belül. Megállíthatatlan kívül. A látóteremben az arca, akit. Nem is egy. Gyilkosság a tehetetlenség legjobb ellenszere. Ölni. Ölni. Ölni. Az ember legegészségesebb vágya. Naponta átgondolom, kit ölok meg. Kitaratóan és erőszakosan dolgoznak belül ezek a gondolatok. Vonulnak a látóteremben az áldozatok. Hallom, ahogy beléjük roppan a késem, eldördül a fegyverem, és pontos, piros lyuk keletkezik

a homlokuk közepén. Harmadik szem. A halál figyeli adósait. Hallom a csöndet, ahogy lélegzésük megáll a kötélén, amelynek egyik végét én kötöm a gerendára, a másikat én hurkolom a nyakukra.

Írni: igazat mondani. A legnagyobb tévedés. Igazat mondani: végső lemondás az életről. Már ez a kis kéttagú is milyen hülyén hangzik. Ahogy egyik lá-bá-ról, i-ga-zat, áll a má-sik-ra, mon-da-ni. Pfuj!

Ami a szívemen, a számon. A hazug jelmondata. Hazudni egészség. Gyógyulás az emlékezet betegségéből. A hazug kicsattanóan sokat vár az élettől. Pénzt. Pénzt. Pénzt. Nagydíjat. Kisdíjat. Új nőt, aki szerelmetes hazugságait ismételteti. Új hazugságokat. Hazugság. Hazugság. Hazugság. Nem az a célja, hogy mások elhiggyék. Én magam higgyem el. Megszépítsen engem. Hogy mindenkiben saját hazugságok csírázzanak ki. Keljenek ki. Nőjenek nagyra. És virágba boruljanak. Összekuszálni végképp közös dolgainkat. A harag és a viszály lovának dobogása nyomja el a nappal hangját, verje föl az éjszaka csöndjét.

Az ölni megy végbe bennem, kívülem. Ez a szó ismétlődik. Működik belül. Megállíthatatlan kívül. A rendőr, ha nem fordulna vissza, azt tenné helyesen. Öncenzúra! Ha nem élne benne is. Megbilincselne. Begyűjtene. Még ott állok a beszögellésben. Karomban a szerelmesemmel. De már itt vagyok. Magányosan. Mindenre képesen. Ölni. Ölni. Ölni. Ha az áldozatom nem halna bele, megtenném azonnal.

Kár.

Kár.

Kár.

A varjak.

Azok is honnan?

Hiszen nincsenek itt.

Ezt a gyilkosságot is meg fogom úszni.

Az áldozatom nincs itt. Ölni. Ölni. Ölni. Ha nem mást, akkor magamat.

– Legyél öngyilkos.

Mennyi élet van benne. Milyen lelkesítő egy ilyen mondat. Megannyi mélyponton átsegít. Számtalanszor tartja bennem a lelket. Rég nem élnék, ha ez nem hangzik el. Amikor már végképp nincs, amibe kapaszkodni, ebbe még. Abban vagyok érdekelt, hogy minél tovább kívánja a halálomat.

Csöngetés. Hallatszik. Egy barát topog odakint. Veri le cipőjéről a havat. Tisztaságot akar. Az ajtót kizárom. Kinézek. Nincs itt. Mégis bejön. Az áldozat. P. Amand.

Szeretetre méltó, azt jelenti. Az Amanda férfi párja. A dolgozószobámba engedem. Az íróasztalom közelében ül le. Hallom időnként, ahogy sifitel rajta. De hát beszélgetünk. Mélyen, meghitten. A kísértés nyitott neki ajtót. Az önteltség csábítása, hogy én képes vagyok továbbadni valamilyen tudást. Létezni másokban. Így gyarapítva az ő tudását. Hogy tájékozottabb legyen. Pontosabban át tudja tekinteni, ami történik. Kezemben az alma. Így segíték. Neki. Magamnak. Minél több tájékozott barát kell. Mert ami történik, az nagyon kusza. Rendszerváltás van. Felfordulva minden. De most majd minden jóra fordul. A bizalom az életünkbe visszaköltözik. Okosan kérdez. Okosan válaszolok.

Senkit nem kellett volna segíteni. Legföljebb az öngyilkosságba. Sokkal nyugodtabban élnék most. Nem volna annyi ellenségem. Mihelyt tevőlegesen segítesz valakin, páros lábbal rúgod saját magadat seggbe.

*Goodbye American dream
With your life insurance and pension schemes
Whoah
It's a lonely ride down golden highways
Hope is blind
But shoot for the skyways
Promises – turn to dust*

*And it's suicide
I'm a prisoner in 72nd Street
And it's suicide
I'm a prisoner in 72nd Street*

Bután állok este az asztalomnál. Nem találok a dokumentumot, amelyikről P. Amanddal beszélünk. Szeretetre méltó barátként érkezik. Tolvajként távozik. Ovidius. Átváltozások.

Megszületik a feljogosítottságérzés bennem. A büntető vagyok. Tehetem.

Most bontják az iskolát, ami már rég nem iskola, ami Karcsi legénykéé volt valaha. Szétverik az udvarán korhadó kukoricagórét. Ledöntik a galambdúcot. Értetlenül szálldosnak a régi lakók leszármazottai fölötté. Bukók, keringők, postagalambok, kék szárnyú gatyások. Ijedten csipognak belül a fiókák. Betömik a bedeszázott kerek kutat. Bedöntik az udvar végében düledező néhai tehénistálló falait, amiből gyakorlati terem lett. Bontják az osztálytermeget, amelyekben egy gazdacsalád nemzedékeinek nappalai és éjszakai teltek valamikor. Ahová a vörös csillagos címert tették, ott feszület volt a falon. Az igazgató egy nagy-szünetben itt, az udvaron közli Nagy Rebeka tanulóársunk sorsának jelentős javulását.

*

Megszorítom én ezt az Ármányt. Meg én! Jár alá s fel Munyi titkár. Az ajtótól az ablakig. Az ablaktól az ajtóig. Irodája teljes hosszán. Keresztbe megy szaporázva, kasul vissza csillapítja. Összevissza dühöng-tombol. Ármány őrmesterre vár. Dühíti közben önmagát. Hamisítja! Ahogy gyerekek a kutyát, amikor a pófáját összeszorítják és tenyerükkel erős durvánt az orrát dörzsölik. Munyi titkár a saját orrát dörzsöli erősen. Ami egyre vörösebb. Az arca is. Az éjszakai ivászat nyomai is rajta. A reggeli rátöltés. A lelkén is. Itt lesz újra az az Ármány. Itt tekerem ki a nyakát. Fölnéz. Látja Lenint a falon, ahogy elmosolyodik és bólint. Igazad van, Munyi elvtárs. Adj a pófájának! A báránybőrbe bújt farkast meg kell semmisíteni. Így lesz, Iljics. Ígérem.

Megint az éjszakai szolgálata után kell Ármánynak a Jövő Daráló Hivatalban megjelenni. Csak legyen minél fáradtabb! Ráhúzz egy kicsit. Úgyse csinál egész

éjjel semmit. A sötétben sétifikál. Egy-két asszony biztos van, amelyiken kipiheni magát. Meg kéne figyelni. Inflagba rántani! Megkezesedik attól. Boldogan végrehajtja, amit én mondok. Munyi titkár pattogatja a nehézostort, fújja a sípot. Hopsza, Ármány! Hopsza! Hopsza! Combig érő lakkcsizmája sarkával nagyokat dobant. Hopsza! Hopsza! Esküszök, hogy addig ütöm, amíg meg nem lesz, amit én akarok. Hopsza! Hopsza! Az éjszakai szolgálatot reggel hétkor adja át. Addig a nőinél üzekedik. Lesi a páncélszekrényt az ablakon. Nyalja a cukrot üvegen át. Biztos ki akarja rabolni. Piszkos gazember. Amíg én itt vagyok, onnan egy fillérhez se jut. Ez biztos. Reggel kilencre lesz itt. Addig se tudjon aludni. Hétkor vége a szolgálatának. Már nem érdemes lefeküdni kilencig neki. Itt nyúljon nekem ki a padlómon. Hopsza! Hopsza!

– Na, Ármány elvtárs, mire jutott? – ordít Munyi titkár, amikor Ármány őrmester benyit.

– Miben mire, Munyi elvtárs?

– Ne csinálja nekem. Mintha nem tudná!

– Semmikor!

– Mit semmikor?

– Nem azt akarta kérdezni?

– Mit?

– Hogy mikor veszem nőül Inkét.

– Mikor?

– Semmikor.

– Nagy Rebeka anyja, Nagy Irénke. Az egyetlen tizenkilences veteránunk, Nagy Demeter elvtárs leánya – mondja Munyi titkár. – Egyetlen leánya!

– Ez biztos.

– És lányanya? Nagy Irénke lányanya? Ez lehetetlen. Elrontja az összképet. Teljesen elrontja. Nem maradhat így. A szocialista erkölcs nevében, Ármány elvtárs.

– Senki se vesz feleségül egy olyat, akit a házasságkötés előtt meg lehet ízélni. Ez is a szocialista erkölcs, Munyi elvtárs.

– De Nagy Rebeka most már iskolába jár.

– Jól tanul.

– Rebeka nagyapja, Nagy Demeter elvtárs az egyetlen tizenkilences veteránunk, Ármány elvtárs. Vörös sipkás huszár! Visszük az iskolába tanévnyitóra, tanévzáróra, évfordulókra. Elmondani, hogy rohamozta a Téli Palotát. Harcolt a szocializmusért. Hogy életünk szebb legyen.

– Sose járt Oroszországban.

– Ha ezt elpofázza, leszereljük.

– Mindenki tudja.

– Hát röhögjenek az iskolások rajtunk, Ármány elvtárs? Az egyetlen tizenkilences veteránunk unokájának az anyja lányanya? Ármány elvtárs! Az összképet rendbe kell tenni.

– Inkét én el nem veszem.

– A Malinovszkij-klubban egy nagy lakodalom? Két disznót levágunk!

– Maga nekem nem parancsol! – Ármány őrmester becsapja az ajtót maga után. Nem tudja, hogy a parancsol szó kiejtésével mindkét lakodalmi disznót megidézte. Jobbról, balról majd közrefogják és nászindulót rőfögve vezetik az anyakönyvvezető elé.

De a rendőrparancsnok az igen, az parancsol neked, te gazember. A parancsnok elvtárs tagja a Jövő Daráló Bizottságnak.

– A rendőrparancsnokot! – mondja Munyi titkár a telefonosnak.

Tajték, az orosz tanár ordítja össze a tanulókat az iskolaudvaron. A kukoricagóré mellett sorakozó. Az igazgatónak bejelentése van. Tajték most is be van rúgva. Ő tanít meg bennünket a számártejkészítésre.

– A legolcsóbb motalkó, gyerekek! – mondja egy délután a hatodikosoknak. – Kell egy nagy uborkásüveg. Ötliteres. Az a jó. Abba fér. Teszünk bele egy kiló cukrot. Ha nincs pénz, felet. Öt deka élesztőt. Teleöntjük vízzel és állni hagyjuk. Erjedjen a finom alkohol. Három-négy napot. Négy biztos elég. Kész. Itatóspapíron átszűröm egy másik uborkásüvegbe és azonnal lehet inni. Tudjátok, hogy fejbe vág! Mindig van készen is. Kóstoljatok bele – és mindnyájunknak önt egy vizespohárral. – Ugyehogy milyen jó. Egészségetekre!

– Egészségire, tanár bácsi!

Amikor az igazgató beszél, a gyakorlati teremből kihozzák az olajos dobogót, ami a falhoz döntve várakozik a nagy alkalmakra. A bedeszakázott kerek kút elé teszik. Az igazgató a közepére áll. Feje fölött galambok keringenek, dobolnak, turbékolnak. Körülötte, a dobogó mellett, jobbról, balról a tanárok. Meg az itatóvályú.

De jó volna, ha tele lenne számártejjel, nézi Tajték, amikor, egyetlen alkalommal, ő is a dobogón áll.

– Ember a világűrben! – kiáltja Tajték, és nézi az itatóvályút.

– Garagin! – kiáltja. Megáll. Jó lenne bedönteni legalább egy kevertet. Már pont elindul a kocsmába, amikor jön a hír, és az igazgató megállítja.

– Te vagy az orosz tanár – mondja az igazgató. – Te jelentetted be – lökdösi föl a dobogóra.

– Garagin őrnagy! – Tajték ijedten körülnéz. – Tudjátok, mi történt, gyerekek? – a legszívesebben azt mondaná el, hogy basszátok meg, a kocsmába akartam menni, hogy igyak egy felest. Ember a kocsmában! Egy fél kevertet egy korsó kőbányaival. Az most nagyon kellene. A kőbányait nem is az ivás miatt elsősorban, hanem hogy lemossa a tömény szagát. De ez a hülye megállított. Ehelyett azt mondja: – Ember a világűrben! Legyőztük Amerikát! Az imperializmust. Garagin őrnagy személyében – és akik nem tanulnak tovább, azok ma is így mondják: Garagin.

De most az igazgató áll a dobogón:

– Itt áll előttem, az első sorban tanulóársatok, Rebeka. Mindenki ismeri és szereti őt. A tizenkilences vörös sipkás huszár veterán, Nagy Demeter elvtárs egyetlen unokája. Tanulóársatok, Rebeka sorsának jelentős javulásáról szólok most nektek, gyerekek. Tanulóársatokat, Rebekát mátol Ármány Rebekának hívják. Ez a neve. Jegyezzétek meg! Tapsoljuk meg Ármány Rebekát! És énekeljük el az Internacionálét.

Mindenkit megelőzve Tajték belecsap a nótába. Énekelni kezdi a dalt, amit Ármány őrmester lakodalmán tanul egy rendőrtábornoktól, amikor összekapaszkodva ugrálnak az asztalon.

*Gyöngéd karok ringatnak itt,
rátok ez órán a szív üdve vár.
Ármány fölött győzött a hit,
hő vágyban egy lesz a hű mátkapár.*

A Malinovszkij rendezi meg a lakodalmat. Kaja, pia, mindent állnak. Nem is két disznót, hanem négyet vágnak. Húzza a Malinovszkij tánczenekar. A megyeszékhely színházának kiöregedett, elpocakosodott bonvivánja rendőrtábornoknak öltözve vesz rajta részt. Ez a pártfeladatod, Győzőkém, mondja neki a tartótisztje. A tábornok Farkas próbarendőrnek előléptetést ígér. Másoknak kitüntetések:

- A kapitányuk terjessze föl magukat!
- Ha здоровье! – üvölti Tajték.

*

Bundzsák rendőrkapitány Bánfi Matyi agyvelős-véres vadászpuskáját tisztogatja. A harmadik fegyveres öngyilkosság ebben az évben. A hozzátartozók a tisztaszobában jajgatnak. A feleség elő akar jönni. Kinyitja az ajtót. De a kapitány rácsapja.

- Úgyse támad már föl. Ha már így megcsinálta ezt a hülyeséget, legalább maga ne idegesítsen engem, Bánfiné!

Semmi nem fedezi már a rossz lapjársók költségeit. A kártyacsatákban, kaláber, ulti, fokozatosan forgalomba kerülnek és elfogynak a feltört kriptákból rabolt nyakékek, láncok, gyűrűk, karkötők. A pompás vadászvacsorákat desszertig rágott, jó minőségű fogarany. A földig rombolt kastélyból zabrált festményeket még sokáig nem merik elővenni.

- Honnan is van ez a két szép németalföldi kép?
- A nagyanyám padlásán tanáltam.
- A Rosszvizű tanyák dűlőjében, a négy egyszobás lakásra, közös konyhára osztott, szalmával fedett cselédház padlásán.
- Mink is szeressük a szépet.
- Öreganyád a manierizmusra bukott leginkább?

A kastély elfoglalása több hullámban történik. Késekkel, husángokkal, csecsemőt, öreget, bárkit fölkoncolni, kibelezni képes állapotban törnek be a parkba, az épületbe. Csapkodják az ajtókat. Dobogó léptekkel rohannak a lépcsőkön. A szobákba föl. De nem találnak senkit.

- Elszöktek.
- A pince!

Sár fogadja őket. A kastély ura, mielőtt nyomtalanul eltűnnek, kiveri a hordók dongáit, összejótöri a demizsonokat, a borospalackokat, pálinkásüvegeket, pezsgőt, konyakot. Egymást ne gyilkolják le, amikor az üres kastélyban bedühödve, a nehéz pinceaajtó feltörése után beleszédülnek az ivásba.

Másnap a rejtekhelyeket keresik.

- A kincs!
- Hol a kincs?
- A kincs!

De nem találnak rejtékajtot, padló alatt nyíló lejáratot, falba rejtett vasszekrényt, asztallábakba vájt üregekben csillogó dugigyémántokat.

A következő nap hozzáfognak összepakolni, ami még a szekrényekben van. Ruhát, ágyneműt, fehérneműt, étkészletet, konyhai készségeket.

- Itt már minden a miénk! – gazdára találnak a piszkavasak is.
- Gyerekek jönnek. Játékot keresni. Kislányok alvósbabát.
- Most már mi játszunk velük!

A bosszú butít.

Abban telik az egész életük majd. Megcsököttséggel a haragban.

Azután faanyagért járnak. Leszedni az ajtókat, ablakokat, kigyűjteni a sarokvasakat, a tetőről el a cserepet, a gerendákat, a falakból a téglát, cipelik a faragott kő kerékvetőket.

Ami marad, véletlenül kigyullad egy éjjel. A kormos faldarabokat szép lassan beszántják. Amikor a Malinovszkij nagytáblás kukoricáját vetik, már csak egy kis szintkülönbséget mutat a szántóföld. Kastélydombnak nevezik néhányan azt a szintkülönbséget.

A kastélytűz után, amikor már nincs semmi, megvan Zsülike. Egy apró melléképületből húzzák elő, a park túlsó végében. Éjjel rövid ideig tartó, derengő világosságot fedeznek föl éber szemek.

- Ott bujkálnak.
- Megvannak.
- Végük!

Hajnaltól katonai szakszerűséggel összeállított szakasz veszi körül a házikót. Csak Zsülikét találják ott, amikor berontanak. Ijedten fogja össze fichu-jét.

- Hát maga?
- Megúsztá a kutatást! – bámulja kezében korbácsot tartva Sódar elvtárs.

Ő lesz a Jövő Daráló Hivatal első vezetője. A szabadcsapat élén néhány nappal korábban ő ront be elsőként a kastélyba:

- Mostantól én zongorázok! – ordítja, ahogy meglát egy XVII. századi klavikordot. Leül hozzá, két öklével püföli a billentyűket, amíg össze nem roskad a múzeumi darab. – Ennyit ér a tudományuk! – rugdossa odébb a roncsokat.

Zsülike, a százhatvan centi magas francia kisasszony nyolcvanéves. Párizsból hozatták tizenhat éves korában. Hatvanvalahány évvel ezelőtt, a XIX. század végén, a gazdag Monarchiába. Nem követi a gazdait, nem megy el velük.

- Hova? – kérdezi tőlük Zsülike. – Én már itt vagyok itthon.

A szakasz közrefogja Zsülikét, az előljáróságra kísérik.

- Kössük hátra a kezét! Fogoly – de nem találnak kötelet.

Sódar elvtárs az előljáróságon azt mondja, hogy ő a bíró, a rendőrparancsnok és a kommunista párttitkár.

- Magának meg el kell menni – veri az asztalt.
- Hova? – kérdezi Zsülike.

– Elzavarjuk a zsarnokot!
– Haza, Franciaországba – mondja a szakasz egyik tagja. – Ahunnan gyütt.
– Én itt vagyok itthon – mondja Zsülike.
– Maga nem is magyar – mondja Sódar elvtárs, bíró, rendőrparancsnok és kommunista párttitkár.
– Hogy maradhatna itt?
– Hol? – kiabál Sódar elvtárs, bíró, rendőrparancsnok és kommunista párttitkár. – Nincs itt lakása!
– A kisházban. Ott vagyok most.
– Oda? Az már a népé!
– Vissza kell menni Franciaországba. Ottan van magának illetősége – mondja a szakasz másik tagja.

A szakasz körben ül. Zsülike közepén áll.
– Franciaországba! – ismétli meg ordítva Sódar elvtárs, bíró, rendőrparancsnok és kommunista párttitkár.
– Nekem ott már senkim sincs – mondja Zsülike.
– Hol? Franciaországban?
– Franciaországban. Ott már nem tud rólam senki.
– Népnyzó itt nem marad – mondja Sódar elvtárs. – Amíg én vagyok a bíró, a rendőrparancsnok meg a kommunista párttitkár. Egy se. Kifelé!
– Holnap útnak indul – szól utána a szakasz harmadik tagja.

Zsülike elmegy. Egész délelőtt a templom előtt sír. A haragszó gonoszúzó ereje váltja ki. Délben befogadja egy parasztcsalád. Elmennek érte:

– Ne ríjon má a kisasszony – és hazavezetik.

Néhányszor még behívják az előljáróságára.

– Holnap indulás!

Majd szép lassan megfeledkeznek róla. Ötvenhatot is megéri. Amikor az aradi úton megérkeznek a temesvári szovjet tankhadosztályok. A háború páncélsődőrei. És dübörögnek az ország szívébe.

A kastélyból rabolt festmények nagyok. Nem lehet őket zsebre vágni, mint a gyűrűket, karkötőket. Fölsullogni velük a főváros megbízható orgazdához, akik némán, pontosan fizetnek. És beolvasztják, vagy állami segédlettel külföldre juttatják az értékeket.

A Malinovszkij-kassza sem bírja már a terhelést. Nincs belőle mit kiszedni. A pénz a kártyaadósságra azonnal kell. Az állami támogatás meg mikor fut be? Vadászpuska. Az itt van. A világirodalmi példa akkor is hat, ha a szerzőt nem olvassák? Ha nem is hallanak 1961. július 2-áról? Leülni a konyhaasztalhoz, a fegyvert a térdek közé szorítani. Előtte egy kis kivagyisággal tekintve a csöbe. Milyen jó puska. Akárki nem tudná megvenni. Én, Bánfi Matyi igen. Durr! A nyugalomba küldő pusztatótól a fejlődés irratlan messzesége. De senki nem fogja megtudni, milyen drága puska ez. Nem történt öngyilkosság. Így nem fogják az okát se nyomozni.

A kapitány legényei tisztára sikálják a konyhát. Lemossák a tejüveges konyhakredencet. A muskátlis Szép Asszony sparheltet. A vizespadot. A vödrökből kiöntik a véres vizeket. Az artézi kútról újat hoznak. Elégetik a falvédőt. Ki az

urát szereti, libacombot süt neki! Újrameszelik a falakat. Rend van. Bánfi Matyi is már lemosva, fölöltöztetve, koporsóban. A kapitány nézi a hullát. Neki is egy rakás pénzzel adósa. Elhegedülte azt már szent Dávid! Szemléletgi Bánfi Matyi önszétlőtte, nagy fejét és megszólal:

– A halál oka agyvérzés. Temetés holnap reggel. A koporsót szögezzék le. A Bánfit most már nem láthatja senki. Maga itt marad – mutat az egyik legényére.

– Őrzi a koporsót. Nehogy nekem aztán mégis kinyissák. Bánfiné! Most jöjjön elő.

Az asszony zokogva kijön a tisztaszobából.

– Akkor őszinte részvétem, Bánfiné. Hol lesz a ravatal?

– Itt. A tisztaszobában.

– Az altiszt elvtársak segítenek fölépíteni. Ármány őrmester elvtárs a parancsnok. Érti, Bánfiné?

– Értettem! – tiszteleg Ármány rendőr.

– Igen – mondja Bánfiné.

– Akkor jó. Kell is értenie mindent, amit mondok. Akkor nem lesz semmi baj. Érti?

– Értem.

– De úgy érti, ahogy én értem?

– Úgy értem.

– Akkor értjük. Micsoda szégyen öngyilkosságot elkövetni. Szegény ura agyvérzésben halt meg. Tudja, Bánfiné?

– Igen.

– Ilyen fiatalon, milyen váratlanul vitte el a betegség. Megdöbbenő. Így lesz jó ez a családjuknak is, Bánfiné. De a legjobb, ha nem beszél. Sírjon, ha kérdezik. Fegyvert, lőszert viszem. A tokot!

Még sokáig nincsenek szóvivők. Akik hivatásrendileg tudják a nyilvánosságot elhárítani. A temetetlen holtak és eltemetett élők országának népe önmagán kísérletezi ki, miképpen kerülje meg a lényegét, hogy az ingadozó öngyilkosjelölteket megkezdett útjukon így is továbbsegítse a befejezéshez. Tragikus hirtelenség. Ha felnőtt öli meg önmagát. Tizenöt évesen lett angyalka gyönyörű gyermekem. Ha kamasz fiú, leány. Ma már viszont öngyi. Becézgetik.

A drága puska elhagyja a helyszínt. Temetés másnap reggel. A Malinovszkij saját halottja. A tánczenekar feketébe öltözik.

*

Sok agyvérzés lesz még. Bánfi Mátyás temetéséről hazafelé mindenki, akinek van egy kis esze, ezt gondolja. Kacsala Mari búcsúlevele ki van ragasztva a hirdetőtáblára, olyan magasra, hogy letépni ne lehessen. De hogy tették föl? Mire létrát hoznak, mindenki elolvassa:

Nem csinálom tovább. Vége!!! Kuglit sajnálom itt hagyni, nem titeket. Ne tőrjék, hogy síromon pusztuljon el!!! Mert amikor ezt olvassák, én már nem vagyok. Dili Janika vegye magához Kuglit!!! Neki sok állata van, nála jó helye lesz a kis-kutyámnak a Délceg, a Szilánk és a Bátor között. Nekem lett volna olyan jó helyem köztetek. *Fekete tintával áthúzott, olvashatatlan sorok.* Akkor én is szakítok az egész

világgal. Tudjátok meg tik is, hogy mi a fájdalom, ha ott álltok messze hagyva a sírom szélén. És én kacagok a koporsómban rajtatok. A kártyabrigádon! Már soha többet nem kell meghamisítanom miattuk a könyvelést. *Megint fekete tintával áthúzott, olvashatatlan sorok.* Nem érdemes itt maradni veletek. Semmit se érek. De ti még annyit se. *Fekete tintával kihuzigált sorok.* Írom a neveket. A kártyabrigádban Bánfi Máttyás

A név után nagy lyuk van a levélen. A névsort kitépték a papírból. Már csak az aláírás látszik.

Mari

De a Mari áthúzva. És alá írva:

Kacsala Mária könyvelő
Malinovszkij Tsz

– Nincs gyülekezés, emberek! – ordít Ármány őrmester. – Indítsanak hazafele! Mindenki hazafele!

A Jövő Daráló Hivatalban Marofka közmunkásór végre megtalálja a létrát, kihozza, a hirdetőtáblának támasztja. Amikor fölér, a hirdetőtábla megadja magát, hanyatt dől. Marofka létrástul rázuhan. A rendőrkapitány a búcsúlevelet letépi, a zsebébe gyűri. Marofka föltápáskodik.

– Vigyék el megjavítani a hirdetőt – mondja a rendőrkapitány. – A helyire megültessenek puszpángot.

– Értettem! – mondja Ármány őrmester. – Na, emberek!

– Essen ki a cipőjéből, Ármány! Ez hogy történt? – kérdezi a kapitány. – Rálépek a pöcsire, oszt hanyatt lököm, őrmester.

TT pisztoly az oldalán. Az övön rúdlámpa, gumibot. Ármány őrmester ugyanígy van felszerelve, amikor félbemaradt öngyilkosságának hírére Kacsala Marihoz

brrr

brrr

brrr

a német Zündappe sivatagi terepjáró hűségese szovjet másolatán, csónakos Izs motorján kiérkezik.

– Búcsúlevél van? – kérdezi.

Van. Már rég valakinek a zsebében. Az izgalomban a gyors mozdulat nem tűnik föl senkinek.

– Nincsen – jön az egyik sarokból a válasz.

Kacsala Mari a hímzett házi áldás alatt, a rongyszőnyeggel letakart sezlonyon sír.

*Hol hit, ott szeretet,
Hol szeretet, ott béke,
Hol béke, ott áldás,*

*Hol áldás, ott Isten,
Hol Isten,
Ott szükség nincsen!*

Nem jut el a tudatáig se a kérdés, se a válasz.

– Hát hogy csinálhat ekkora hülyeséget? – kiabál állra szíjazott tányérsapkában Ármány rendőr. – Mari, Mari! – Ármány rendőr járkál, mindenhová benéz.

Kacsala Mari bólogat. Ármány őrmester a fogát szívogatja. Csiccseg.

– Amikor megvan mindene. Jó állása, szép háza. Na, föl a fejfel, Mari! – Ármány őrmester az övébe akasztja két hüvelykujját. – Haláleset nem történt. Anyagi kár nem esett.

Brrr.

Brrr.

Brrr.

Ármány őrmester távozik.

– Hozza be nekem azt a nőt most rögtön – adja ki a parancsot a kapitány, zsebre dugott kezében a búcsúlevelet gyüermécseli.

Gyors a híre a búcsúlevélnek. Kacsala Mari a temetés után az arca elé tartott fekete színházi táskával megy haza. Gyerekek rikoltoznak utána:

– Kacagok a koporsómban rajtatok! Kacagok a koporsómban rajtatok! – és kacagnak, kacagnak. – Kugli! Kugli! Drága kiskutyám! Viszünk dili Janihoz. Ide gyere, Kugli-Mugli!

– Bassza meg! – mondja Ármány őrmester, amikor végre sikerül betörni Kacsala Mari ajtaját. – Megint kinyírta magát.

– Hát ebből már nem sokat szedünk ki – mondja Farkas próbarendőr.

Kacsala Mari fekete lakkcipőben, fekete kosztümben, ruhaszáritó kötélen lóg a konyhában. A gázcsap is nyitva. Még mindig sziszeg belőle a pébé. A boncolás majd megállapítja, hogy nagy mennyiségű gyógyszert is bevett. A színházi táska a konyhaasztalra dobva. A padlón nyirkos ruha, száritócsipeszek. Ármány őrmester csizmájánál Kugli vonyít.

– Ezt a rohadt dögöt vigye a sintérhez! – mondja Ármány őrmester Farkas próbarendőrnek. Hatalmasat rúg a kutyába.

Az utiparti fölrohög évek múlva is a pedagógusok asztalánál a cukiban, a vasműszaki mellett, amikor eszükbe jut Kacsala Mari.

– Sikerült neki.

– Ó is agyvérzést kapott. A vénlány!

– Mégis megcsinálta – mondja Imeckzó. – Bezárta az ajtaját. Nekitolta a sezlonyt. Rátette a fásládát. Alig bírtak betörni.

– Ez van – mondja Harsányi, a magyartanár. – Gyógyszer, kötél. Meg a palackos gáz. Már az sincs mindenkinek.

– Az életszínvonal itt nekünk csak nem olyan – mondja Lólé elvtárs. Munkásőr, taxisofőr, amikor igény keletkezik, saját autója van! És a világnézet oktatója. – Alacsonyabb.

– Sokkal – mondja Imeckzó.

– Statisztikailag is beismerve – mondja Lólé elvtárs.

– A házak is alacsonyok. Itten nincs honnan kiugrani – mondja Harsányi. – Hídavatás híd nélkül. Itt ez van. Ég sincsen a zuhanáshoz.

Lólé elvtárs röhögni kezd. Pirike egyelőre nem talál a beszélgetésükben semmi följegyznivalót. Kiviszi a három kevertet.

– Az öreg Zacsok! – ordít Lólé. – Fölutazott Pestre, hogy a Margit hídról ugorjon le.

– Hogy emlékezzenek rá, nekem azt mondta – mondja Harsányi.

– Emlékszünk is! – mondja Imeczko.

– De még félúton sincs, amikor összeszed a vonaton egy kis bregyót. Elmulatja vele az összes pénzét. Lett is kankója, mire hazaért! – mondja Lólé.

– Mostanában a Munyi is Pestre jár – mondja Harsányi. – Szögedébe már nem is elég jó neki.

Pirike a fiókban lévő papírlapra fölírja, hogy szidják Munyi elvtársat.

– Van már neki is kankója biztosan – mondja Lólé.

Pirike kiegészíti a mondatot: és rágalmazzák. Nem írja le, hogy mivel. Az nagyon csúnya. Majd szóban jelenti. Délelőtt van, nincs más a cukiban, csak a három pedagógus. Nagy hangon vannak. Könnyű írni, amit mondanak.

– Ne szidd a rendszert – mondja Harsányi.

– Munyit szidom. Nem a rendszert – mondja Lólé. – Hogy az milyen hülye. Próbálok pedig tanítgatni. Ő kiabálta a lakodalomban, hogy minden kommunista hübertens. Így ordibált. Alig bírtam befogni a pofáját.

– Pedig még egy rendőrtábornok elvtárs is megtisztelt minket a jelenlétével – mondja Imeczko. – Attól se zavartatta magát.

Még el se kezdődik a mulatás Ármány őrmester lakodalmán, Munyi titkár már teljesen be van állítva. Már így érkezik a Jövő Daráló Hivatalba. Az anyakönyvvezetőhöz. Várja az ifjú párt. A Malinovszkij tánczenekara ide is elkíséri őket. Amikor zeneszóra belépnek, Ármány rendőrön díszegyenruha, Munyi titkár felordít:

– Gratulálok! – és elindul kifelé. – Megmondtam, hogy ez következik. Nem kellett volna erősködni.

A Malinovszkij-klubban várja a menetet. Kétoldalt a zenekar kíséri az ifjú párt. Mögöttük fehérben, masnikkal, Nagy Rebeka, a kislányuk. A kislány mögött a bajtársak. A bajtársak mögött a fegyverbarátság, a munkásörök. Élükön Zengő elvtárs bázishelyi parancsnok. Mellette Lólé elvtárs, a helyettese.

– Gratulálok! – ordítja Munyi titkár, és lezuhan a székére. – Megmondtam, hogy így lesz. Minden kommunista hübertens.

A menyasszonytánc előtt Munyi elvtárs már négykézláb mászkál az asztalok alatt. Benéz a szoknya alá.

– A nagylányok mind hordanak bugyit? Betiltom! Betiltom!

Deutschland, Deutschland – éneklí ordítva, de nem találja el a dallamot.

– Fogd már be! – löki oldalba Lólé elvtárs. – Nem otthon vagyunk.

– A történelemben Sztálin a legnagyobb államférfi! Hiába hajtogatom? Hitlert is legyőzte. Éljen Sztálin! Itt én vagyok Sztálin. Az történik, amit én akarok.

*

Egy sült kacsa jelenik meg Románia légterében. Mire a délnyugat-romániai támaszpont regisztrálja, el is fogy. Blegu Mircea harcos a támaszpont kulcsembere. Fején antennás fülhallgató, zsírkréta a fegyvere. Románia hatalmas plexitérképe mögött a harcálláspontja.

A radarállomás befogja a bejelentetlen légi célt. A helymeghatározó adatokat, kódokat leadja a dél-romániai parancsnokságnak. Ott mindet azonnal titkosítják és parancsot kérnek a bukaresti minisztériumtól, hogy a titkos kódokat, koordinátákat bediktálhassák a zsírkrétával várakozó Blegu közlegénynek. Ő ábrázolja a bejelentetlen légi cél mozgását Románia hatalmas plexitérképén. Tükörírással, hogy a szemben ülő Dumitrescu Romulus hadnagy azonnal le tudja olvasni. A szolgálata előtti ivászat az olcsóbbik sárga cujka betesz Blegunak nagyon. Tükörírni elfelejt ebben az állapotban. Dumitrescu hadnagy tükörölvani tanul meg. Harminc perc, mire Blegu harcos fülében fölhangzanak a koordináták, az adatok, a kódok. Amikor fölírja őket, az étlapon nem szereplő kacsasült már egészen másutt repül, mint Plexi-Romániában. Ami nem probléma, ugyanis a célkövető föld-levegő rakétákat pár napja átvitték javításra a Burebista și Decebal téri Dacia-szervizbe. Még szerencse, hogy Murgulescu tábornok nem ad parancsot a sült kacsa lelövésére. Azt parancsolja, hogy az önálló, román–jugoszláv fejlesztésű IAR 93-as vadászrepülő a bejelentetlen légi célt kísérjék le a tisztí étkezébe. De a gépek nem tudnak föl szállni, mert kifelejtették belőlük a hajtóművet. Băga-mi-aș pula! Asta am pizdit-o de-a binelea! Pardon, România, pardon, tragedia, pardon, hoția, pardon, comedia, pardon, monotonia ba nu bigamia ori bogăția. A sült kacsa a Spitalul Panduriban landol ezalatt. Bukaresti barátom kórházi ágyán ülve befalja. Az utolsó falat még le se megy a torkán, már haldoklik is.

– Milyen finom! – nyalogatja a szája szélét. Mosolyogva a párnára dől. Már nincs benne élet. Csak az arcán a huncut mosoly. Átbaszni a világot. Sikerült! Sikerült! Most is. A sült kacsa még hosszú percekgig emésztődik a gyomrában. Ami maga az élet. A lényeg.

Ez a történet születik bennem. Anélkül, hogy akarnám. Nem én voltam! Nem én öltem meg! Az égből jött a sült kacsa. Isten kacsasültje.

Télen hal meg. Nyári a legtöbb emlékem. Az Adidas-kultúra idejéből. Az élelmiszer jegyre van. Üzemanyag nincs. Felismerhetetlen tömény ital. Vodka? Cujka? Elmosatlan étolajos üvegben. Az van. Százméteres sorok a buszmegállóknak. A buszmegálló tábla hamarabb fog elindulni, mint a busz. Az elnyomás nyomorát a szépség áttöri. Egy fiatal lány arca. És repedezik a zsarnokság vén homloka. Az időtlen csoport. Nem várakozik. A szemben lévő park varázslatos zöldjeit csodálja! Ugyanannak a színnek ezer árnyalatát. Nem jön a busz? Nem azért vagyunk itt. Megjön? Akkor elmegyünk. A következő megállóban is gyönyörű a zöld. A levél. Amikor kipattan a rügyből. Amikor hullani készül.

Sorban állni Adidasért. Évek óta az egyetlen kapható hús a csirke. Ezt hívják Adidasnak a fogyasztók. Ilyen világmárkát ennyire olcsón? Adnak rá, hogy mindig jól érezzék magukat.

Mennyből a kacsasült. Ebbe a városba érkezik. De csak most. Amikor érkezése már a múlt.

Akkor volt!

A jelenkor.

Amikor bátornak kellett volna lennem. Az Adidas-kultúra idején. Adolf Visszarionovics Codreanu uralkodásának korszakában. Véghezvinni a bűncselekményt: segítséget adni öngyilkosság elkövetéséhez. Bukaresti barátom öngyilkosságához.

Rabtársak lehettünk volna, ha idősebb vagyok. Életpályamodell egy fél kontinensnek. A gondolkodás koordináta-rendszerének legfontosabb pontja. Rabnak lenni. Valahol. Mi miatt? A félelem pillére a kérdés. Két láger túlél a II. világháború idején. Az egyiket a kommunisták részére tartják fenn Târgu Jiuban. Nem így írják a város nevét akkor.

London! London! Hányszor változott az utóbbi pár száz esztendőben a neved helyesírása?

A másik láger a fasisztáknak tartják fenn Donyeckben, amit talán Sztalinónak neveznek akkor. A két láger mindenét tönkreteszi, ami az emberen belül van. Kivéve az elméjét, a lelkét, a szívét.

– Szerezz nekem egy sült kacsát – mondja, amikor a kórházban meglátogatom. – Megeeszem, utoljára jól érzem magam, és végre meghalok. Már mindenütt kilóg belőlem valamilyen vezeték. Szerzel egy sült kacsát, vége. Megszököm. Már szinte semmit nem ehetek. Annyira szigorú a diéta. Csak valami sótlan, fűszer nélküli pépet. Szerezz egy sült kacsát. Mindent lehet kapni feketén.

Nem tud kijárni már. Szerezne magának. A rendelkezésére álló halál életlehetőségével él. Éjjel. Amikor nem figyelnek rá. Kitépi a karjába rögzített kanült. Elvérzik hajnalra. A kiugrás.

Itt van honnan. Sikeres. Jók a statisztikák, magas a halálszínvonal. Mátyás király szülőházától néhány kilométerre légvonalban. Karácsony után, szilveszter előtt. Mi váltja ki? Soha nem lehet tudni. Egy életen át készülök az öngyilkosságra. Hogy megfogalmazzak, kimondjak valamit. De csak sodródok. Századik születésnapomon az önkormányzat is felköszönt. Ágyban, párnák közt, szerettem körében, szép lassan lényegtelenülök el. Mint egy biciklikerek, amikor észrevétlen, hangtalan kilapul belőle a fesz. Platty. Mögöttem egy csomó elszalasztott lehetőség. Kit is temetünk? Vagy kórházi paraván mögött. Ágytálon. Távozik belőlem a lelkem. Teljes érdektelenségben. Magamra maradva életem legnagyobb eseményével. A lázgörbéből csak a görbe marad. Irrattár.

Jó lesz vigyázni.

Itt fekszem hülyén. Magamat se nyírtam ki. Előtte azokat se, akiket ki akarok nyírni. Mind élünk. Közepesnél gyatrább színvonalon.

Összerándul a kezem. Imádkozom. Uram, szabadíts meg gyilkos vágyaimtól. A gyűlölettől. Szívemben kitörő izzó lágájától. Ami bennem mindent föléget. Segíts, hogy elengedjem az adósaimat. Szabadíts meg a gondolatoktól, amelyek azt sugallják, hogy ítélkezem. Hogy az ítéletet végrehajthatom. Amíg mondom az imát, az alatt elmúlik a gyilkos szándék. De nem gyógyulok meg. Kezdődik tíz perc múlva. Évekig pihen. És egy reggel erre ébredek. Szorítom a semmi fegyverét. Görcsben a kezem. Mi a különbség az öngyilkossági és a gyilkossági vágy között? Én is meghalok az áldozatommal. Akkor is, ha ő túléli. Ha hozzá se érek. Akkor is.

A csöngetés. P. Amand. A nyájas. A szeretetre méltó. Issza a teát a szobámban. A pálinkát a szobámban. A bort a szobámban. Szódával a szobámban. És megkérdezi:

– Mi is az a történet?

És én elmondom. Én. A szobámban. Én. A szobámban. A dokumentumait előkeresem. Évek múlva van szükségem rájuk. A dosszié üres. P. Amand. A dosszié kiürítésével a hazáját szolgálja. Barátként érkezik. Tolvajként távozik. Tolvaj. A hazafi szinonímája?

A fekete homp. Halhatatlan énem. Teljesen olyan, mint én. Csakhogy én megnyugtatóan elmúlok. A fekete homp örökkéig való. Viszi tovább mások arcában az én gyűlöletarcomat. Ez marad belőlem? Nevetséges ösztöneim.

A kezem görcsben. Benne a villa. Egy kerthelyiségben ebédelünk. Nem tudom, hol. Nem tudom, mikor. Nem tudom, miért. Nem tudom, miért kerthelyiségben. A villa hegyén uborkasaláta. Tejfölös. Pirospaprikával. Belevágom P. Amand pofájába. Hogy ettől miért hal meg? Fekszik a ravatalon. Fekete koporsóban. A kárhozatnak fölszolgált fatányéros. Szép, sötét öltönyben kirakva. Fehér ing. Csokornyakkendő. Az divat. Kirúzsozva. Megfésülve. A koporsó előtt fekete bársonypárnán kitüntetései. A pofájából kiáll az alpakkavilla. Rajta az uborkasaláta. A tejföl. A pirospaprika. Most már értem. Csak visszafelé kell nézni. Egy hős. A mi hőszünk. A bársonypárnára a villát is! Az uborkasalátával, a tejfölcsíkkal, a pirospaprikával. A három szín. Villa uborkával. Egy hazafi rendjele.

Nagy hazafi az ügyvédnö is. A nyájasok közül. Őt nem akarom kinyírni sose. Vagina nélkül született. Megkapta a sorstól.

A büntetést. Ezt gondolom? Tőlem is. Vele én is nyájaskodom. Valótlan dokumentumokat felejték az asztalomon. Lopjon. Az én szobámban. Az én szobámból.

Igazságos Mátyás szülőháza. Már nincs ott. A panelház távolsága mégis onnan számít. Terhesen kiugrani a sokadikról. Áldott állapotban. Összegző halál. Az utolsó lökést? Mi adja meg? Hiszen mindig lehetne még hozzáadni valamit. Hogy nem ez a vége. Mi a vége? Az ablaknyitás? A beáradó friss levegő? Vagy ami az ablaknyitásig van a szobában? A fullasztó? Félelmében? Kitől? A Félelem rendszerétől?

– Ceaușescutól – mondja egy ismeretlen.

– Ceaușescu nincs is a lakásban!

– Egy se? – kérdezi az ismeretlen.

– Egy se – mondják a hozzátartozók, és menekülnek ki a lépcsőházba.

Anyá. Száll az ablakok előtt. Benne a kiseded. A kórboncnok a nemét is megálapítja.

(Folytatás a következő számban)